

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Kommunchefens stab
Arminé Kanakanian

SALA KOMMUN Kommunstyrelsens förvaltning	
Ink.	2020 -09- 09
Diariennr	2019/1609-11
Dpb:	

Svar på revisionsrapport "Samlad uppföljning av tidigare genomförda granskningar" avseende granskning av internkontroll och entreprenadavtal, dnr 2016/1102.

På kommunstyrelsens sammanträde den 8 april 2020, § 55, fick kommunchefen i uppdrag att redovisa vidtagna åtgärder utifrån de rekommendationer som lämnats i revisionsrapport "Internkontroll av entreprenadavtal", dnr 2016/1120. I denna skrivelse redovisas svar samt åtgärder per rekommendation.

Bakgrund

I augusti 2016 inkom en revisionsrapport över kommunens internkontroll av entreprenadavtal som PwC framställt på uppdrag av kommunrevisorerna. I rapporten rekommenderades kommunen att vidta ett antal åtgärder för att bl.a. säkerställa bättre efterlevnad av Lag (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU). Under hösten 2019 genomförde PwC en samlad uppföljning av tidigare revisionsrapporter där bl.a. "Internkontroll av entreprenadavtal" sågs över. PwC fann då att tillfredställande åtgärder saknades. Vid kommunstyrelsens sammanträde i april 2020 gavs kommunstyrelseförvaltningen möjlighet att redogöra för planerade åtgärder för att svara upp mot de rekommendationer som lämnats i revisionsrapporterna från 2016 samt 2019. Kommunstyrelsen fann redogörelsen icke tillfredställande och gav kommunchefen i uppdrag att återrapportera inom kort om planerade åtgärder.

Åtgärder för att möta behov i PwCs rekommendationer för internkontroll av entreprenadavtal

PwC lämnade följande rekommendationer till kommunstyrelseförvaltningen i revisionsrapport "Internkontroll av entreprenadavtal":

1. att säkerställa att alla typer av avtal dokumenteras,
2. se över sina rutiner för uppföljning och intern kontroll för att säkerställa en tillfredsställande efterlevnad till LOU och gällande beslut och riktlinjer för upphandling. Samtliga muntliga beslut bör omgående avslutas och omförhandlas till skriftligt ingångna avtal,

Kommunstyrelsens förvaltning
Kommunchefens stab

3. säkerställa att de rutiner som finns är kända i verksamheten,
4. följa upp efterlevnad av gällande rutiner,
5. vidta åtgärder för att säkerställa att alla avtal finns tillgängliga i avtalsdatabasen för effektiv administration och uppföljning,
6. utforma en handlingsplan för att skapa beredskap för om korruption och oegentligheter inträffar,
7. ta fram vägledande riktlinjer och rutiner för att hantera situationer när/om anställda blir utsatta för otillåten påverkan eller agerar oegentligt.

Kommunstyrelseförvaltningen anser att de brister som har identifierats måste angripas på två sätt. Ett *generellt* arbete måste utföras för att stärka internkontrollen samt efterlevnaden av LOU i samband med *punktinsatser* per rekommendation. Ökad efterlevnad av LOU är starkt beroende av ökad kunskap om lagstiftningen samt upphandlingsprocessen. Ett övergripande omtag krävs för att utbilda berörda tjänstepersoner och enhetschefer i de möjligheter som erbjuds via LOU samt konsekvenser av lagöverträdelse.

Upphandlingsenheten (UE) har haft en nära dialog med enhetschefer på samhällsbyggnadskontoret (SBK). Dialogen har resulterat i en samstämmighet avseende tjänstepersoners brist på kunskap om LOU samt kommunens upphandlingsprocess och rutin vid direktupphandling. Då utbildningsbehovet har identifierats som stort av såväl berörda enheter inom kommunen samt PwC, har UE framtagit särskild anpassad utbildning som är riktad till tjänstepersoner inom SBK. Utbildningen kommer att efterföljas av en utvärdering som deltagarna ska besvara som syftar till att säkerställa att deltagande tjänstepersoner förskaffat sig den kunskap som saknades och en förståelse för upphandlingsprocessen.

Utbildningen var planerad att hållas under våren 2020. På grund av den ansträngda arbetssituationen som uppstod till följd av den rådande pandemin har UE varit förhindrad från att hålla den planerade utbildningen. Nytt datum kommer att meddelas så snart läget tillåter det.

Utöver utbildningsinsatser har kommunstyrelseförvaltningen identifierat ett starkt behov av ett IT-stöd i arbetet med att följa upp ingångna avtal, kontrollera avtals- samt leverantörstrohet samt påvisa vinster och förluster när tjänstepersoner ingår otillåtna direktupphandlingar och avviker från kommunens upphandlingsriktlinjer. Flera kommuner som har börjat använda IT-stöd i sitt upphandlingsarbete och interkontroll rekommenderar detta. Kommunstyrelseförvaltningen utreder just nu möjligheter att köpa in samt implementera ett IT-stöd för avtalstrohet och internkontroll. Det pågår möten med leverantörer för sådana system.

Kommunstyrelsens förvaltning
Kommunchefens stab

Kommunstyrelseförvaltningen ska även se över möjligheter till att införskaffa samt införa ett inköps- och fakturasystem som möjliggör registrering av samtliga köp och fungerar som en inköpsportal.

Punktinsatser per rekommendation

1. Att säkerställa att alla typer av avtal dokumenteras
2. se över sina rutiner för uppföljning och intern kontroll för att säkerställa en tillfredsställande efterlevnad till LOU och gällande beslut och riktlinjer för upphandling. Samtliga muntliga beslut bör omgående avslutas och omförhandlas till skriftligt ingångna avtal,
5. vidta åtgärder för att säkerställa att alla avtal finns tillgängliga i avtalsdatabasen för effektiv administration och uppföljning,

Dessa punkter kräver ett nära samarbete mellan UE och SBK samt en medvetenhet hos varje enskild tjänsteperson. UE arbetar systematiskt med att registrera samtliga upphandlade avtal. Registreringen sker via kommunens upphandlingsverktyg, Visma TendSign och Visma Avtalsdatabas. Majoriteten av direktupphandlingar annonseras via Visma TendSign och avtal registreras i avtalsdatabasen. De avtal som ingås till följd av direktupphandlingar som inte annonserats via TendSign rapporteras till UE för registrering i avtalsdatabasen. UE och SBK har upprättat en rutin för att rapportering av sådana avtal alltid ska ske. Årliga uppföljningar ska påvisa efterföljandet av denna rutin. Även införande av IT-stöd som mäter avtalstrohet och leverantörstrohet är ett led i att säkerställa att samtliga ingångna avtal faktiskt registreras samt för att identifiera köp som görs från otillåtna direktupphandlingar och "muntliga" avtal. IT-stödet säkerställer effektiv administration och uppföljning av samtliga avtal. I kommunens internkontroll ingår sedan tidigare moment för uppföljning.

Kommunstyrelseförvaltningen anser att bästa möjliga sätt att åtgärda problematiken med otillåtna direktupphandlingar är att kombinera ett modernt och effektivt IT-stöd för uppföljning med sanktionering av överträdelse.

Kommunstyrelseförvaltningen kommer hösten att utreda var ansvarsfrågan samt sanktioneringsmöjligheter vid överträdelse av upphandlingsriktlinjer.

3. säkerställa att de rutiner som finns är kända i verksamheten,

Denna punkt har angripits genom en särskild anpassad utbildning som UE har tagit fram för tjänstepersoner och enhetschefer inom SBK. Genom att utbilda tjänstepersoner och enhetschefer medvetandegörs personerna både om gällande rutiner, kunskap om LOU, fördelar med att upphandla enligt LOU samt konsekvenser av lagöverträdelse. Utbildningen ska även syfta till att informera om uppföljningar av handläggarnas och enhetschefernas efterlevnad av rutiner.

Kommunstyrelsens förvaltning
Kommunchefens stab

För att ytterligare säkerställa att rutinerna efterfölja och är kända krävs även ett större stöd från UE. Chefer på UE och SBK ska under hösten komma överens om lämpliga stödåtgärder.

4. följa upp efterlevnad av gällande rutiner

SBK och UE genomför årliga uppföljningar av SBKs upphandlingar. I dessa uppföljningar genomlysas bl.a. antal avtalsleverantörer och antal leverantörer totalt. En avvikelse påvisar i hur stor grad rutinerna inte följs.

Kommunstyrelseförvaltningen kommer under hösten att se över vilka konsekvenser som kan införas för personal vid överträdelse av gällande rutiner för direktupphandling.

6. utforma en handlingsplan för att skapa beredskap för om korruption och oegentligheter inträffar,

7. ta fram vägledande riktlinjer och rutiner för att hantera situationer när/om anställda blir utsatta för otillåten påverkan eller agerar oegentligt.

I oktober 2019 trädde det nya Visselblåsardirektivet i kraft i hela EU och implementeringstiden för direktivet är två år. Detta innebär att Sverige ska lagstifta/stärka lagstiftningen kring skydd för visselblåsare samt säkerställa säkra kanaler för rapportering av misstänkta överträdelser inom bl.a. offentlig upphandling. Det kommer även att innebära att visselblåsare, under vissa omständigheter, får möjlighet att offentliggöra information, t.ex. till media, utan att kunna straffas för det. Kommunstyrelseförvaltningen kommer att bevaka detta rättsområde för att tillse att kommunens riktlinjer och policyn uppfyller den skärpta lagstiftningen samt utreda möjliga säkra rapporteringskanaler, så som ex. e-tjänst. Kommunstyrelseförvaltningen kommer även att kontinuerligt jobba med frågor rörande personalkorruption och påbörja framtagandet av en handlingsplan.